

Jordi Mata

ROSER PORTA TEXT □ FOTO

“M’he presentat a més de quaranta premis literaris”

Jordi Mata va convertir dues de les seves passions, la història i el cinema, en literatura a *El misteri de Berlín* (Columna), novel·la que va guanyar el Premi Sant Jordi del 96. Arran d’aquest fet, aquest escriptor barceloní de trenta-un anys s’ha vist envoltat per la polèmica, la seva novel·la ha estat objecte d’atacs violents, de crítiques negatives però també de defenses i encoratjaments. Però ell no s’altera, parla pausadament i riu poc, el seu únic interès són les novel·les que projecta escriure.

El seu ritme de publicació és força ràpid, té trenta-un anys i li han editat set novel·les en set anys. És molt ambiciós?

Lògicament hi ha un component d’ambició, perquè si no tens ambició, pots dedicar-te a una altra cosa que et reporti, potser

més tranquil·litat, però poca sensació de vida. És un ritme ràpid, però sempre tenint en compte que la qualitat ha d’estar per damunt de la quantitat. Encara que produeixi molt, sóc molt exigent amb mi mateix a l’hora d’escriure, no escric qualsevol cosa.

I s’ha presentat a quaranta premis literaris. És una obsessió?

M’he presentat a molts més, però he estat premiat en quaranta ocasions. No és cap obsessió. Quan començava no coneixia ningú, i vaig optar per la via dels premis, on pots presentar obres breus. Em servien com a bancs de proves: si em premiaven una obra, jo sabia que per aquell camí anava bé.

Era com passar un examen, feien el paper d’avaluació. Després, a mesura que vas adquirint més experiència, vas aspirant a premis cada vegada més importants.

Presentar-se al Sant Jordi era, doncs, haver arribat a la maduresa narrativa?

No exactament. Es pot ser madur amb vint-i-pocs anys o no ser-ho amb cinquanta anys. Senzillament, quan vaig acabar *El misteri de Berlín* vaig veure que podia tenir possibilitats, no tant de guanyar, perquè jo no anava a guanyar el premi. Era conscient de qui havia guanyat el Sant Jordi

últimament, autors consagrats. Aspirava, com a molt, a quedar finalista o bé dins d’aquell paquet de novel·les que l’editorial es queda perquè les considera interessants i les publica. I, a mi, el que m’interessava era publicar a Barcelona, ja que tot el gruix de la meua obra s’ha editat a València i a les Illes. Per això em vaig presentar, vaig dir “siguem ambiciosos i tirem cap aquí”. El que passa és que després va venir la sorpresa i vaig guanyar.

El premi Sant Jordi ha estat una victòria agredolça? Un premi tan important i una rebuda negativa d’una part de la crítica.

Ja se sap, no tothom queda content amb el resultat. Si guanya un escriptor molt conegut, sempre hi ha qui critica que els premis no fan aquella funció d’abans de descobrir nous valors. I quan li donen el premi a un escriptor més o menys desconegut, aleshores critiquen que es doni una responsabilitat així al novell. Són les dues cares de la moneda i, a vegades, són els mateixos que, depèn de com bufi el vent, diuen una cosa o l’altra. Coneixent-los una mica, no te’ls pots prendre seriosament. Agredolça? Més dolç que agre, perquè evidentment, no penso deixar-me amargar per cap “cateto”. Jo no escric als diaris, no pertanyo a cap mitjà, no tinc cap amiat en aquestes esferes pretesament elits culturals, perquè hi ha molt de fantasma. Com que no pertanyo a cap secta ni a cap pessebre, no estic amb ningú, suposo que per això he estat molt fàcil d’atacar. Però no atacar-me a mi, perquè no em coneixien, no tenien arguments per atacar-me. Simplement han volgut tirar en contra de la Nit de Santa Lúcia, d’Òmnium Cultural, etc., i m’han utilitzat a mi. A més a més, covards. Sabent tot això, les seves opinions a mi, amb tots els respectes, me la bufen.

Com s’explica l’article tan ofensiu de Bru de Sala just l’endemà del premi on el desqualificava totalment?

En certa manera li he de donar les gràcies, perquè si no tenia nom, gràcies a ell ja començo a tenir-ne. És el problema d’aquells que han de sobreviure amb la polèmica. Pobrets, han de menjar d’alguna cosa. Era impossible que s’hagués llegit el llibre i quan deia que ni els de la meua generació em valoraven... és que va fer una enquesta a les cinc del matí?

Quines conclusions n’ha tret

Jordi Mata és el darrer guanyador del premi Sant Jordi de novel·la gràcies

al seu llibre "El misteri de Berlín".

Aquest jove escriptor barceloní

assegura que amb la seva novel·la vol seduir tots aquells que habitualment no llegeixen.

de la seva experiència en l'àmbit cultural català?

M'he adonat d'una cosa, d'una banda hi ha els autors, els treballadors, entre els quals he trobat un ambient molt sa, una acollida molt bona. En canvi, els que no creuen però juguen el paper d'àrbitres, que poden ser aquests teòrics intel·lectuals de pa sucats amb oli i una part de la crítica —recalco, una part, de la crítica, no tota, que quedi clar—, aquests no sé quina mena de literatura pretenen que es faci aquí. Teòricament la literatura catalana l'entenen com una mena d'exercici passat i que transmeti una mena d'idees, i que no surti de l'intimisme... És un món molt reduït el que defensen. Em sembla molt bé, perquè de qualsevol cosa es pot fer literatura, però si hi ha altres autors que volen sortir de l'esquema, crec que no són ningú per criticar-ho. Es pot criticar una obra però no un tema. Es pot escriure sobre tot i es pot llegir de tot. Tinc molt clar que no hi ha més lectors en llengua catalana perquè de vegades no troben aquell llibre en català que els agradi, i en canvi, el troben en castellà. Si volem que aquesta literatura sigui normal, hem de tenir la potestat de poder escriure de tot, perquè el públic vol llegir de tot.

Des de l'endemà del Sant Jordi se l'ha lligat sovint amb la paraula "funcionari", un qualificatiu molt emprat.

No hi té res a veure i entra en aquesta mena de segregacionisme que practiquen alguns que pensen que tenir una feina a banda de l'activitat artística és perjudicial per la salut de la cultura. Malauradament, jo no sóc de família rica i no puc dedicar tot el temps que voldria a escriure. Això s'hauria d'entendre. Aquests que parlen de com hauria de ser la literatura i no escriuen res, deuen tenir la butxaca molt plena. Però ja se sap que els escriptors han de sobreviure al dia a dia amb una feina que no té res a veure amb la literatura, i no crec que això afecti la qualitat de la literatura. A mi m'han dit funcionari, i és que sóc funcionari. No sé què m'haurien dit si arribo a ser paleta o mecànic. Què té a veure la gimnàstica amb la magnèsia? Això parla més de la mentalitat dels que ho diuen que no del fet en si. És absurd. Com ficar-se amb la meua edat.

Si Bru de Sala el qualificava de "jove aspirant".

Sí. Més val ser jove aspirant

que madur pirat.

Vostè ha comptat amb un ajut de la Institució de les Lletres Catalanes per escriure la novel·la. Precisament aquests ajuts directes per la creació són objecte de polèmica. Creu que és normal que s'hagi de pagar els autors per tal d'incentivar la literatura catalana?

Les beques de la Institució són molt positives. Perquè els joves escriptors no poden dedicar tot el temps que voldrien a les seves obres perquè tenen obligacions laborals. La institució els concedeix el temps amb els diners.

És una obra que està encaminada a intentar seduir aquells que habitualment no llegeixen. Més que res perquè troben que hi ha llibres tècnicament impecables però que el seu contingut resulti molt ensopit o molt pesat. Aleshores estem fent que molta gent rebutgi la lectura. Doncs bé, la meua intenció és transmetre unes idees, uns punts de reflexió, però d'una manera àgil, que la lectura resulti entretinguda i no sigui

tercer lloc es comença a parlar del proper centenari del cinema, un art que m'interessava home-natjar com a art del nostre segle.

Parlem d'allò que agrada tant als crítics: les influències, els models.

Els agrada molt i acostumen a posar la pota fins al fons. El meu procés de creació va molt per lliure, la meua aspiració és tenir una veu pròpia. Tinc uns autors que m'agraden més però no em vull convertir en cap fotocòpia ni fer versions modernes de. Tot i que si ho volgués fer no podria perquè Déu n'hi do quins monstres tinc per ídols: Proust, Kafka, Mann i Hesse. Però tinc molt clar que ells tenen la seva manera de fer i jo la meua. En tot cas sí que he de dir que aquí he agafat un tema que el Mann tractava sovint: el conflicte entre l'artista i la societat. Amb totes les distàncies i tots els respectes estic parlant de l'artista famós, Marlene Dietrich, que entra en conflicte amb un estat totalitari com és el nazi. És una variació sobre el tema de Mann.

Faci apostes dels llibres més venuts per Sant Jordi.

Evidentment *Guadalajara* de Monzó, les *Dones* d'Isabel Clara Simó també i ... crec que també estaré jo. De moment m'he assabentat que estic entre els set llibres més venuts.

En què està treballant actualment? Ja té pensat a quin premi ho presentarà?

Tinc un problema i és que sóc molt compulsiu creant. El més gros del cas és que no tinc pensada la propera novel·la. En tinc pensades cinc; dues novel·les independents i una trilogia. Sobre els temes només et puc dir que la primera té a veure amb les telecomunicacions més avançades lligat amb la idea de final de mil·lenni, i l'altra se centrarà en el segle XIX. I de la trilogia no en dic res, només que serà la més forta.

Des d'aquest punt de vista ho trobo molt bé. Jo, amb ajuts o sense ajuts, continuaré escrivint igualment. Ara ja surt la polèmica, és com amb els premis. Sempre es diu que els governs giren l'esquena a la cultura, i ara que es creen aquests ajuts, també s'ha de criticar? Potser el sistema pugui ser millorat o racionalitzat d'una altra manera, ara jo tampoc ho tiraria per terra com s'està fent.

S'ha parlat d'El misteri de Berlín com un "best-seller" d'acció i d'intriga, només com una novel·la per passar una bona estona.

sinònim d'avorriment. Per a tot artista hi ha un manament únic: no avorrir.

Per què el tema del nazisme i el cinema? Hitler i Marlene?

Aquesta novel·la se m'acut l'any 1992, arran de tres fets: mor Marlene Dietrich, comencen a fer-se massa freqüents agressions racistes i xenòfobes a Europa, Le Pen comença a pujar a França, es creen més partits neofeixistes. L'Europa negra comença a renéixer i dius: "Compte no la tornem a ballar!". I en